

ԲԱԶՄԱՎԷՊ

ԺԴ ՏԱՐԻ, ԹԻԻ 16.

1856

ՕԳՈՍՏՈՍ 15.

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆՔ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

Ի ՓՈԹՈՒՄՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱՄՈՐՆ

Երկնագումար մըշտազըւարձ զօրութեանց
Թէ տրնկակից գոն ի մեզ իղձք եւ նախանձ,
Թէ մէն նոցին հասեալ ի մեր լըսելիս
Երանութեան հընչմունք ի քաղցր աւետիս,
Յարտօսր ըզմեզ ամեն զերգ լուրջ խընճոյից
Ձայնք ի գոփիւն պարուց եւ հոտ անուշից
Ի մուրացիկն այր տան լալիս հառաչման,
Որ յայնքան խինդ խափանի ձայնն հեծութեան,
Այլ դառնագոյն սակայն ի լուր գան հիքին
Բերկրեալ այն երգք որ յարտասուան ընդխառնին,
Աչք ծանրացեալ եւ մեր ի ցօղս սիրակաթ
Հայիմք յերկին հալն ոգիքս ըզձակաթ,
Մերթ Տէրունւոյն զի խըմբին տօնք, մերթ Եղբարց,
Յանկալն տօնք, անգուշ զերգ շիթքս են աչաց.
Որ զալէլուան այն՝ հառաչմանց ծանր ի նուագ
Դարձուցանեմք պէս սեաւ վիհ զըող ինչ սայթաք:

Իսկ զօր այս սոյն՝ վարդակարմիր մինչ ցօլայր,
Մայր, քո լըւաք հանգէս, հանգէս քո սուրբ Մայր.
Ո՛վ, քանի՛ եւս վազեցին ջերմ սիրտք որդեաց,
Քանի՛ անձուկք երկնից, մերժումն ի յաստեաց.
Ո՛հ, կարճատող տօնից մեր տիւ սըրարչաւ
Այնքան ի վեր խինդ եւ ի վայր՝ բերէ ցաւ.

Յաւ որչափ խոր գիտէ կարօտ մայրենի,
Անձուկ սիրոյն, աչացն անձուկ գեղանի,
Որ զի քեցեալ որքս ի տեսոյգ անձկաւետ,
Մեզ գրաւական զանուան ունիմք քո եւեթ.
Ձանուկ որ տիպ այգոյն ծընունդ տայ ըզկեանս,
Որ յո լըսի խինդս անգ ծագէ եւ սփոփանս.
Լուսին պայծառ յալիս ծըփմանց վայր ի վայր,
Որ զմութ նոցին նըշողէ խորս եւ զճօճ ծայր,
Ըջմութ սըրտից, վիհս՝ ոտնատեղս աղետից,
Յոյց քո բըխէ անուան աղբերս անըրդից.
Աղբերս զողւոյ կըրկնավըտակ քաղցր եւ դառն,
Արգ որ ի յուշ քո յորդորին զուգախառն,
Յուշդ անմոռաց, յաւուր փառաց քոյ լըման,
Յաւուրն այն զի երկինք յերկրէս զքեզ խանդան,
Որ քեզ երբեմն որչափ եղեալ մերձաւոր
Ձմեզ արգ անհուն ի քէն ըզգամք հեռաւոր.
Առ ի քէն, Մայր, որ զի եւ դու զմեզ սիրես
Եւ զոր հառաչս սիրտք ուղերձեն ժողովես,
Որ զորդեկաց, ոյց քեզ այսպէս դաւանին,
Թիւ զարտասուացն ունիս ի սէր զի հօսին,
Գորովեսցին գիտեմք եւ քո բիրք այսօր
Յաչացն ի տես որ քեզ ձըգին տարփաւոր,

Եւ ըզբեզ ոչ նրկատիցեն, զքեզ որդիք,
Զքեզ զոր եղբարքն արդ վայելեն հայրենիք:
Արդեօք յերկնից յանաորումական անդ խորան
Ոչ իբր աստէն ոտնհար կայ սուգն եւ խոտան,
Եւ բեկեկոյ հայցուածք սրբոյց եռանդուն
Որ թերի յայլն համայն ի քո բայց սիրոյն,
Ի մայրութեան հասանիցեն քո ի լուր,
Հուր՝ ըզկամարս երկնից անցեալ բոցահուր .
Յայս յուսամք Մայր թէպէտ գիտեմք ի զուարթնոց
Ներբողական պաղատիս ձայնս արդ երգոց .
Ո՛հ, Տիրուհւոյդ երկնից ուր այլ քան յերկին
Արժանաւոր փառաց նշագգ պաշտիցին .
Նշագգ զոր բաց ի Քրիստոսն ոչ ումք՝
Բայց ընդ Քրիստոս ում համօրէն է ուրեք,
Արդարութեան զուգաւորեալ գրթութիւն
Զերգ լոյս եւ ջեր ի ճառագայթ մի արփւոյն .
Լինելութիւնն ում ընդհանուր՝ կայ պատկառ,
Յաջացն աղու ակնկալէ զլոյս խաւար .
Դողորդ ի թընդիւն՝ դ երկիր թափին թէ շանթիք՝
Թիւրին ի կէսն անդ ի նորուն ակնարկիք .
Ամպք սեւադէզ՝ նա թէ հայի պատառին,
Կարկուտն ի ցոյ հեզ, հողմք ի սիւգ փոխարկին .
Տիեզերք համայն առնուն առ սէր նորա թեւս
Սրանալ լընուլ նորուն ըզբան ի ստորեւս .
Եւ մահ ըզսուր դարձուցանէ թերաքամ
Զընդալ ի կեանս առ ի նմանէ յեղական,
Եւ ինքն Անմահն յերկրի ելեալ յաւերած՝
Զկառան ի մի իւր դարձուցանէ հայեցուած .
Նորա՝ որ զին էից կալաւ իւր ի սպաս՝
Մեր առ նորա զինչ ի պաշտն իցէ դաս .
Որում Աստուած յաւիտենից անձկով կայր,
Երկրորդադէք, զուարթունք, զիւր ձեզ ըզմայր .
Յուցէք ըզլերդ, թէ ժաման չէք արժանեաց .
Զնա մեծարել՝ Աստուած որդին լոկ գիտաց .
Երկնիք, յանհունն հիացարո՛ք ցածութիւն,
Քան զձեզ Աստուած խոնարհեալ էջ՝ հայցնորուն,
Եւ Մայրն իսկ՝ աստ խոնարհեալ գայ մեզ ի վեր .
Այլ իցէ՞ վեր ուստ էջն Աստուած Մօրն ի սէր .
Եւ յոր հազիւ արդ հաճի ելս առնել Մայր,
Խոնարհութեան վերջին ցուցեալ զանձըն ծայր,
Ինքն՝ ում ռաից չքաւեն աստեղք պատուանդան .
Յաստուածութեան որում հարեալ կայ խորան .
Փառք Անմահին, փառք ում բընաւ զիւրն ըզկար
Ելեալ յարգիւնս արժան գիտել զմեզ արար :
Զայս սերովմէք . իսկ գու սլացեալ յանմատոյց
Բաբէ եւ ոյր հարեալ զուղիդ, ո՛ ուսոյց,
Հոգւոյդ ի նիւս թուուցեր թեթեւ զայն մարմին,
(Զոր նախ երկնիք յՈրդիդ աստուած պաշտեցին)
Ի հայրենի բերաբեղուն անդ ի ծոց
Միածին գուստր, յեղեալսն եւ յէն գու խարոց .
Մինչ քոյդ փարեալ զքեւ Միածինդ ըլբաղուկ՝
Ում տիեզերք եւ յաւիտեանք դան անձուկ,
Զաղապատանս ըզքեւ յիշէ որդեպէս,
Եւ զմայրենի հայցէ գրգուանոգ առ յերկրէս,
— Իբրու զի ոչ ըզմի նշագգ կամ յերկրի՝
Այլ եւ յերկնիս զքեզ խնդրէ մայր անձկալի, —

Եւ զսիրոյդ հուր՝ առ որով կայծ սրովմէից,
Կամ հատ մի խուռն յովկիանեան աւաղից .
Սիրոյն զանձամբդ հեղեալ աղբււր զի հոգին
Իբր ըզհովիտս զոր ջուրք ի ծով փոխեցին,
Ըզբաւականդ ելից զոգիդ լիութեան
Խանդաղատեալ զերդ հարսն ըզքեւ ի փարման :
Ո՛վ երրակին անձնութեան կէտ դու միայն
Յոր զտիեզերց գըլխաւորէ սէր համայն,
Ի քեզ՝ նոցին ածեալ գորով գըլթութիւն
Եւ քո բերէ վասն առ նոսա հաճութիւն .
Թէ կեանս առնումք ի հօրէ քո է դարձուած,
Զի կեանս Որդւոյն իւր դուն ետուր յաւիտեանց .
Եւ ոչ Որդին փըրկէ թէ ոչ մեզ ըզքոյդ
Տաս արտասուս՝ յեղբայրացեալս տանել գութ .
Խեղ եւ Ոգին ոչ սըրբիցէ լուսալիս
Զոր հարսն անախտ գըգուես ի ծոց քո սրդիս .
Որդիս . . . այլ քեզ ծանր այս քանի՛ մայրութիւնդ,
Երկանց քանի՛ տարեալ զի մեզ տաս ծընունդ .
Նա դառն երկունք են այգոքիկ քո խաչին
Որ զմեզ սըրտիդ յանքոյթ ի խորս կերպեցին,
Զի եւ փառաց երանութեանդ ի վայելս
Յո դէմ գընաս անդ տանիցիս եւ ըզմեզ :
Պարկեշտագեզ վեհ քան զԵսութեր մահալոյծ,
Ում ոչ վերջին վըտանքք են պէտք գըլոյդ ցոյց .
Ոչ բարձրութիւն ուր ամբարձարդ անմատոյց,
Ոչ հեռացումն ըզցաւս կարեաց մոռացոյց .
Այլ երանեալ որչափ՝ — զի յայնմ ես աղբււր —
Եւ զվիշտս անչափ քանի՛ դառնիք գիտես բիւր .
Բա՛, եւ յերկնից բարձրաւանդակ ի գահոյս
Վասն այն զի զմեր տեսցես ելեր վիհս ոգւոյս,
Մտադիւր յորդիս աչս իջուցեալ պատկառոտ՝
Քան յիւթութիւնն ում առաւել բազմիս մօտ :
Այո՛, եւ զայն, ո՛վ Մայր, պանծամք սըրտալիւր,
Քերուբն ի քեզ յահ վերակին զերդ դաբիր .
Յոր բարձրութիւն առեալ դէտակն Արուսեակ
Ի դըժոխոց տապալեցաւ բոց յատակ .
Ա՛յնքան եր խնամ Որդւոյդ ի գահդ յաւիտեանց՝
Զի եւ զխորհուրդ քեզ նախանձորդ ոչ ժուժեաց,
Խիստ եւ առ վեհ ցուցեալ ցայնժամն արարած .
Ուր՝ մինչ յիւրմէն ըստամբակեր մարդն ի բոց՝
Զնոյն ոչ նախանձ եւ առ պատուոյն իւր կալաւ,
Զի՛ քոյդ տեսիլ յետս հարան զէնք իւր ծարաւ :
Ըսիւրգնամայրդ արդարեւ, տիպ մարդկութեւ,
Այն՝ որ յանմահ գոյր հաստատեալ խորհրդեան,
Ոչ գու կողին այլ վեհ՝ Սիրոյն հրաշագործ,
Որում ի քոյդ աղբււր բըխմանն եր ի ծոց .
Ըզկերպարան զոր ընկալար յանեղէն՝
Յանեղն անեղծ վերընծայեալ քո այսրէն .
Եւ անդանօր աստուածութիւնն յիւրն ի Մայր
Սըրբամաբուրն ի հայելի զուարճանայր .
Զոր ոմն Աժ՝, եւ միք ըզքեզ կոչեմք ՄԱՅՐ .
Եւ հանգուրժէս յանմահութեանց անդ ի ծայր՝
Զայդ ի չըրթանց որոց ի քէն սիրտք հեռի,
Գնան աշխարհի՛ն զոր անարգեր դու՛ գերի .
Զայդ որոց սէր գայթ ի գայթի կայ առ քեզ,
Զայդ ի նոցունց՝ որ ուրանանն ի հանգէս .

Թէ այդ է սէր՝ իսկ թըշնամանք զինչ իցեն . . .
 Ո՛հ, այսպիսիք բայց բազմագոյնք յորդուցդ են .
 Այս մայրակոչ որոյ լինել գու սիրես :
 Զայս այնքանի քո սէր փոխան ծընաւ քեզ :
 Բայց դու ներեա Մայր սիրուն ,
 Ներեա բնութեան զազփազփուն .
 Զի թէ շնորհօք դու ես մայր՝
 Բնութիւն զԱգամ գիտէ հայր :
 Ո՛հ, զոր այնքան դու վըսեմ
 Յանձին ցուցեր զայդ նըսեմ ,
 Ընդիւթ սրբեալ պէս ոգւոյն
 Խեռ թըշնամիս ի մարդոյն ,
 Ահա եւ մեր , սրբեա սիրտ ,
 Ի ցանկութեանց անխըրտ .
 Զայն հուր վառեալ անդ թեթեւ
 Յոյր բոց յերկինս հարեր թեւ :
 Ե՛րբ իցէ , երբեմն ի դոյն լուցեալ մեր ,
 Մի եւս վըշտաց որդիք՝ լեցիմք այլ ի սէր .

Որ զգողութեան ոչ յայլ բերցուք ինչ ըզուշ՝
 Բայց զի ի վարդ քեզ զպոսակիդ յեղաք փուշ . . .
 Ա՛հ, իւ ըզքեզն հարաք՝ զայն փուշըս ո՛ր աայր
 Զսրտիւքս ոլոր՝ զի դոյր տսել եւ մեղ . Մայր .
 Ընկալ, այս այն է պըռակ
 Զոր մայրութեանդ յաւուր անկաք .
 Եւ զոր յերկնից յոր հարանութեան
 Թողեր որդւոց գրաւական :
 Ընկալ, ըզդոյն յետ Որդւոյդ
 Տարաք առ քո եւ մեք սիրոյդ .
 Ընկալ, չիցե՛մք քո մեք որդիք
 Զսիրոյդ տանիմք թէ զկընիք :
 Ընկալ, զի, ո՛հ, դու եթէ ոչ ընկալցիս
 Ի գիրկս, իբր աստ, որդեգրութեդ եւ անդ զիս ,
 Զիս ե յերկնից ի բոստ նըժդեհ ծանեայց Մայր ,
 — Թէ ե յերկինս յայնժամ ուրեք գըտցի վայր : —

Հ. Խ. Գ

ԾԱՂԿԱՔԱՂ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ

ԱՂԷՏՔ

Ե Ի Ա Ռ Ա Ք Ի Ն Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Վերհամբարձեալ իմ ի ցաւոց լըռին թեւս
 Նըստիմ ի վայր ինչ մըտայոյզ առանձին ,
 Եւ աշխարհ յինք պիշ՝ չըհայի յիմ երես .
 Լայլ մառախուղ՝ իւ նա կամաւ ըսքօղին՝
 Ոչ անկանի մաճնուլ՝ լի բիբս իմ նըսեմ .
 Եւ իբր ի թերթս ինչ ի մատեան որ պարզին
 Բզդառնադոյնս վիրաց նորին վերծանեմ ,
 Օր յիմ կըշուեալ յաղէտս հայիմ առ Նստուած ,
 Բզմարդկայնովքս խորհրդածեալ համօրէն :
 Լհա յազուրդ գայ զհետ անդէն բաղձանաց .
 Եւ աղաղութեան՝ մըրրիկ ըզհետ սաստկաշունչ .
 Եւ մուացօնք տըխուր՝ ամէն բերկրանաց :
 Եւ զերդ ի գլուխս անդ թառամի ծաղկանց փունջ՝
 Բզկուսական խամրէ զոգւոյն գեղ զանբիծ
 Պարահանդէս երախանաց գեղեալ շունչ :
 Զանձիր , սթափումն ի պատրանաց , եւ թախիծ ,
 Լպաշաւանք յաճախ եւ խայթքն ի խղճոյն՝
 Բզջեր ժամնցըն պըղտորեն հըրճուալից :
 Բնկճողն առ ոտս արտօսը հոսէ ընկճելոյն ,
 Եւ մեծատան պերճ ի զըրունան՝ այր եղուկ .
 Լալօնք եւ ծաղը ընդ մի յարկաւ եւ ընդ նոյն :
 Օ առեղ անուին բախտ չըրջըրջէ յեղյեղուկ .
 Եւ հաճոյից ուր նախ գեղգեղ ծաւալէր ,
 Լըդ լըռութիւն եւ մերկութիւն մահաշուր :